Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 66. posiedzeniu Senatu
w dniu 13 października 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra spraw wewnętrznych i administracji Marcina Kierwińskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Zwracam się do Pana w związku z sygnałami, które otrzymuję od przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego realizujących zadania finansowane w ramach Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026.

Samorządowcy wskazują na poważny problem związany z koniecznością zakończenia i rozliczenia do końca 2026 r. zadań, na które otrzymali dofinansowanie. W przypadku części przedsięwzięć termin ten może okazać się niezwykle trudny, a niekiedy obiektywnie niemożliwy do dotrzymania. Należy tu bowiem uwzględnić to, że zadania z zakresu ochrony ludności mają bardzo różny charakter. Czym innym jest zakup sprzętu lub wyposażenia, a czym innym modernizacja, remont czy przebudowa budynku lub innego obiektu infrastruktury. W tym drugim przypadku realizacja zadania wymaga często przygotowania dokumentacji projektowej, uzyskania odpowiednich decyzji, pozwoleń i uzgodnień, przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wyboru wykonawcy, a dopiero następnie wykonania i odbioru prac.

Szczególnie istotny problem dotyczy obiektów zabytkowych oraz objętych ochroną konserwatorską. Konieczność przeprowadzenia dodatkowych uzgodnień i uzyskania wymaganych zgód może znacząco wydłużyć proces inwestycyjny. Na czas realizacji wpływają również okoliczności niezależne od samorządu: przebieg postępowań administracyjnych, procedur przetargowych, dostępność wykonawców, uwarunkowania techniczne czy warunki pogodowe. W efekcie jednostka samorządu terytorialnego może prawidłowo przygotować zadanie, zabezpieczyć jego realizację i rozpocząć inwestycję, a mimo to nie być w stanie zakończyć wszystkich prac i rozliczyć ich przed końcem roku.

W mojej ocenie wymaga to szczególnej uwagi. System finansowania zadań z zakresu ochrony ludności powinien uwzględniać rzeczywistą specyfikę realizowanych przedsięwzięć. Nie każde zadanie można przeprowadzić w ciągu kilku miesięcy i nie w każdym przypadku termin jego zakończenia zależy wyłącznie od sprawności działania jednostki samorządu terytorialnego.

Brak możliwości kontynuowania takiego zadania w kolejnym roku może prowadzić do sytuacji, w której samorząd będzie zmuszony pokryć koszty dokończenia rozpoczętej inwestycji ze środków własnych albo zrezygnować z części przedsięwzięcia i zwrócić niewykorzystane środki. W obu przypadkach istnieje ryzyko, że środki przeznaczone przez państwo na zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i rozwój infrastruktury ochrony ludności nie zostaną wykorzystane zgodnie z pierwotnym celem.

Problem nabiera szczególnego znaczenia w związku z końcem obecnego programu na lata 2025–2026 i przejściem do kolejnej perspektywy obejmującej lata 2027–2031. Uważam, że zasadne jest przeanalizowanie możliwości stworzenia rozwiązania przejściowego dla tych przedsięwzięć rozpoczętych w 2026 r., których zakończenie w tym samym roku okaże się niemożliwe z obiektywnych i odpowiednio udokumentowanych przyczyn.

Nie chodzi przy tym o automatyczne przedłużenie terminu realizacji wszystkich zadań ani o rezygnację z kontroli nad prawidłowym i terminowym wydatkowaniem środków publicznych. Możliwość kontynuacji mogłaby dotyczyć indywidualnie ocenianych przypadków, w których samorząd wykaże rzeczywiste zaawansowanie przedsięwzięcia oraz okoliczności uzasadniające konieczność zakończenia go w 2027 r.

W związku z tym zwracam się do Pana Ministra z następującymi pytaniami.

1. Czy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji analizuje zgłaszany przez jednostki samorządu terytorialnego problem dotyczący trudności z zakończeniem i rozliczeniem do 31 grudnia 2026 r. bardziej złożonych przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych w ramach Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej?

2. Czy przewiduje się możliwość kontynuowania w 2027 r. – w szczególnie uzasadnionych przypadkach – zadań rozpoczętych w 2026 r. bez utraty przyznanego na nie dofinansowania?

3. Czy rozważane jest zastosowanie mechanizmu wydatków niewygasających bądź innego rozwiązania prawnego lub finansowego, które umożliwiłoby zachowanie ciągłości finansowania takich przedsięwzięć?

4. Czy możliwe jest objęcie niezakończonych przedsięwzięć rozpoczętych w ramach programu na lata 2025–2026 rozwiązaniami przewidzianymi dla kolejnego Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2027–2031?

5. Czy ministerstwo planuje jeszcze w 2026 r. podjęcie działań legislacyjnych, organizacyjnych lub finansowych, które pozwolą rozwiązać ten problem przed zakończeniem obecnego roku budżetowego?

Zwracam się do Pana Ministra o szczegółową analizę przedstawionego problemu i rozważenie rozwiązania pozwalającego – w należycie uzasadnionych przypadkach – na kontynuowanie realizacji rozpoczętych inwestycji w 2027 r. W interesie zarówno państwa, jak i samorządów oraz mieszkańców jest bowiem nie samo formalne wydatkowanie środków przed końcem roku, lecz skuteczne i racjonalne wykorzystanie ich na przedsięwzięcia, które rzeczywiście zwiększają poziom ochrony ludności i bezpieczeństwa lokalnych społeczności.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP